

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 5494/2022
26.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Иване Рађеновић, председника већа, Владиславе Милићевић и Бранка Станића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Марко Кљајевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, Високи савет судства, Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужиоца и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5845/21 од 01.12.2021. године, у седници већа одржаној 26.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5845/21 од 01.12.2021. године у делу којим је потврђена првостепена пресуда у усвајајућем делу (ставови први и трећи изреке).

ДЕЛИМИЧНО СЕ усваја ревизија тужиоца и **ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 5845/21 од 01.12.2021. године у преиначујућем делу из става другог изреке, тако што се **делимично** усваја жалба тужиоца и потврђује пресуда Вишег суда Београду П 6155/2019 од 10.12.2020. године у делу става четвртог изреке за досуђени износ од још 200.000,00 динара (укупно 300.000,00 динара) на име накнаде нематеријалне штете за претрпљени страх са законском затезном каматом од 10.12.2020. године до исплате.

У осталом делу ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5845/21 од 01.12.2021. године у преосталом преиначујућем делу из става другог изреке и ставу четвртог изреке којим је потврђена првостепена пресуда у одбијајућем делу, **ОДБИЈА СЕ** као неоснована.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 6155/2019 од 10.12.2020. године, ставовима првим, другим и трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да му на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части и угледа, због неоснованог лишења слободе у периоду од 12.04.2006. године до 31.07.2008. године исплати износ од 42.050.000,00

динара са законском затезном каматом почев од 10.12.2020. године до исплате, док је одбијен као неоснован део захтева за исплату камате на досуђени износ почев од 26.02.2019. године до 09.12.2020. године, као и захтев за исплату износа преко досуђеног до траженог износа од 99.419.487,80 динара са законском затезном каматом на тај износ почев од 26.02.2019. године до исплате. Ставовима четвртим, петим и шестим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљени страх исплати износ од 1.000.000,00 динара са законском затезном каматом од 10.12.2020. године до исплате, док је одбијен је као неоснован део захтева за исплату камате почев од 26.02.2019. године до 09.12.2020. године, као и захтев за исплату преко досуђеног износа до траженог износа од 124.126.590,00 динара са законском затезном каматом на тај износ почев од 26.02.2019. године до исплате. Ставом седмим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу на име неисплаћене зараде као разлике у нето плати председника ... суда у ... за период од 12.04.2006. године до 01.09.2007. године, разлике у нето плати судије ... суда у ... за период од 01.09.2007. године до 31.12.2009. године и неисплаћене плате судије ... суда у ... за период од 01.01.2010. године до 13.09.2018. године, све у појединачним месечним износима са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате, ближе одређене у том делу изреке. Ставом осмим изреке, делимично је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца у делу у коме је тражио да се обавезе тужена да му на име нето плате судије ... суда у ... за период од 13.09.2018. године до 31.06.2019. године исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате. Ставом деветим изреке, одбачена је тужба тужиоца у делу у којем је тражио да се наложи туженој да на разлику плате, односно пуну плату на износе означене у ставу шестом и седмом изреке обрачуна и уплати доприносе за обавезно социјално осигурање надлежном Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Филијала ... на терет запосленог и на терет послодавца; Републичком фонду за здравствено осигурање на терет запосленог и на терет послодавца и допринос за осигурање за случај незапослености на терет запосленог Националној служби за запошљавање, све за период од 12.04.2006. године до уплате, према стопама које буду важиле у моменту уплате разлике плате, односно пуне плате. Ставом десетим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 420.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5845/21 од 01.12.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у делу става првог изреке којим је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части и угледа због неоснованог лишења слободе у периоду од 12.04.2006. године до 31.07.2008. године исплати износ од 12.615.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 10.12.2020. године до исплате, као и у делу става четвртог изреке којом је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљени страх плати износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом од 10.12.2020. године до исплате. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става првог изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца за накнаду штете преко износа од 12.615.000,00 динара до износа од 42.050.000,00 динара досуђеног првостепеном пресудом са законском затезном каматом почев од 10.12.2020. године до исплате, као и у преосталом делу става четвртог изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев за накнаду

нематеријалне штете за претрпљени страх преко износа од 100.000,00 динара, а до износа од 1.000.000,00 динара досуђеног првостепеном пресудом, као и да му исплати законску затезну камату на тај износ почев од 10.12.2020. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у делу става седмог изреке, којим је обавезана тужена да тужиоцу на име неисплаћене зараде као разлике у нето плати председника ... суда у ... за период од 12.04.2006. године до 01.09.2007. године, као и разлике у нето плати судије ... суда у ... за период од 01.09.2007. године до 31.12.2009. године исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате, ближе означене у том ставу изреке. Ставом четвртим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставовима другом, трећем, петом и шестом изреке. Ставом петим изреке, укинута је првостепена пресуда у преосталом делу става седмог изреке који се односи на плаћање неисплаћене пуне нето плате судије ... суда у ... са законском затезном каматом од 01.01.2010. године до 13.09.2018. године, као и у ставу осмом, деветом и десетом изреке и у тим деловим предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против правоснажне пресуде донете у другом степену, тужилац и тужена су благовремено изјавили ревизије. Тужилац побија правоснажну пресуду у преиначујућем делу и у делу којим је потврђена првостепена пресуда у одбијајућем делу због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешене примене материјалног права, а тужена у делу којим је потврђена првостепена пресуда у усвајајућем делу због погрешене примене материјалног права.

Врховни суд је иситао правоснажну пресуду у побијаним деловима на основу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23) и утврдио да је ревизија тужиоца делимично основана, а ревизија тужене неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, а нема ни других битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. учињених пред другостепеним судом, на које се неосновано указује у ревизији тужиоца. Супротно тврдњи ревидента, другостепени суд је у образложењу побијане пресуде оценио све битне жалбене наводе и навео разлоге које је узео у обзир по службеној дужности, па у другостепеном поступку није учињена ни битна повреда поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем истражног судије Посебног одељења Округног суда у Београду Ки2 14/06 од 15.04.2006. године тужиоцу је одређен притвор до окончања истраге, а најдуже месец дана, с тим да се притвор има рачунати од момента лишења слободе од 12.04.2006. године. Притвор је одређен применом члана 142. став 2. тачка 2. Законика о кривичном поступку, јер је тужилац тада био на друштвено утицајној функцији (председник ... суда у ...), што је представљало особиту околност која је указивала на то да ће тужилац ометати поступак утицајем на сведоке, те да постоји опасност да ће уништити или сакрити доказе, односно трагове кривичног дела, с обзиром на то да би му пуштањем на слободу докази били доступни. Притвор је одређен и на основу члана 142. став 2. тачка 5. Законика о кривичном поступку имајући у виду тежину кривичног дела које је тужиоцу стављено на терет, а за које је запређена казна затвора преко десет година и

начин извршења кривичног дела, односно да је тужилац био носилац правосудне функције. Након одређивања притвора, тужилац је решењем Вишег ... суда од 11.05.2006. године удаљен са дужности до укидања притвора. Тужиоцу је притвор укинут решењем Врховног суда Србије Кжп Ок 146/08 од 30.07.2008. године и одмах је пуштен на слободу. Након укидања притвора тужилац је решењем Врховног суда Србије од 31.07.2008. године удаљен са дужности до окончања кривичног поступка који се против њега водио пред Окружним судом у Београду, Посебним одељењем у предмету Кп бр. 11/06. Пресудом Вишег суда у Београду, Посебно одељење К По1 бр. 17/15 од 10.04.2017. године, тужилац је ослобођен оптужбе да је извршио кривично дело примање мита из члана 367. став 1. Кривичног закона у стицају са кривичним делом злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног закона и ослобођен је оптужбе да је извршио кривично дело злоупотребна службеног положаја из члана 359. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног законика. Пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 По1 бр. 28/17 од 15.06.2018. године потврђена је пресуда Вишег суда у Београду. Врховни касациони суд је донео решење 13.09.2018. године којим је констатовано да тужиоцу престају разлози удаљења са дужности, односно функције судије ... суда у ... услед правноснажног окончања кривичног поступка који је против њега вођен пред Окружним судом у Београду у предмету Кп 11/06, а окончан је ослобађајућом пресудом. Читав случај је медијски пропраћен, будући да је о притварању тужиоца и у поступку који је вођен против њега писано у бројним медијима. Тужилац се према казненој евиденцији МУП-а водио као неосуђивано лице. Дана 26.02.2019. године тужилац се писаним захтевом обратио Министарству правде Републике Србије ради накнаде нематеријалне и материјалне штете, али до споразума није дошло након чега је тужилац поднео тужбу у овој правној ствари.

Тужилац је лишен слободе (12.04.2006. године) у његовом стану у раним јутарњим часовима у присуству његове супруге и двоје малолетне деце када су у стан ушли припадници полиције са маскирним униформама и наоружаним кратким цевима, а цео догађај су снимале камере и то је емитовано у медијима. Након тога одведен је у ... суд и са лисицама на рукама спроведен кроз ходник суда до кабинета у присуству запослених судија и адвоката. Затим је спроведен у притворску јединицу у ЦЗ у Београду где је смештен у самицу која је била запуштена са непријатним мирисима, а након тога пребачен је у собу са шест притвореника у којој није било дневне светлости, већ само неонке због чега му је ослабљен вид. Последњих пар месеци био је у притворској јединици у Устаничкој, где су били бољи услови у погледу дневне светлости и ваздуха. Док је боравио у притвору имао је здравствених проблема, а на суђењу дана 12.11.2012. године изгубио је свест и пао на под због чега је одведен у Институт „Дедиње“, а затим у болницу „Свети Сава“ где је био десет дана на испитивању, а последица свега тога је повишен крвни притисак од чега се и данас лечи. По изласку из притвора колеге су га избегавале, а против њега се водила хајка по медијима свакодневно у дневницима РТС-а где су приказиване слике његовог хапшења. Против њега је вођено четрдесет истрага у том поступку, а кривични поступак је трајао 12 година, односно до 13.07.2018. године. У моменту хапшења тужиочева деца су била малолетна, ишла су у основну школу и страховао је за њих јер је био оптужен да је опљачкао државу, да је организовао криминалну групу, да је крив за пропаст српске привреде, да су радници због њега остали без посла услед отварања стечаја, а услед чега је предмету дата ознака „... мафија“. По правноснажном окончању кривичног поступка био је у статусу нераспоређеног судије, није обављао судијски

посао и није остваривао зараду. Док је боравио у притвору исплаћивана му је накнаду у износу од 1/3 плате председника ... суда, а затим судије тог суда, све до краја 2009. године, а од 01.01.2010. године не остварује примања по било ком основу.

Према налазу и мишљењу вештака специјалисте неуропсихијатрије од 07.08.2019. године, утврђено је да је тужилац на дан клиничког и психијатријског прегледа, особа која болује од повишеног артеријског крвног притиска са елементима психосоматског поремећаја као последице дуговременог неоснованог и незаконитог притвора и дванаестогодишњег вођења неоснованог судског процеса. На дан прегледа утврђено је да не болује од трајне душевне болести, нити поремећености, али да је особа нарушеног менталног функционисања трајно у поређењу са његовим душевним здрављем пре хапшења, те да је трпео примарни страх због интензивног стресора у виду опасности по телесни и психички интегритет изазваног начином хапшења, односно лишавања слободе. Тај примарни страх јаког интензитета трајао је до пола сата, а примарни страх средњег интензитета током следећа два дана, тј. до одређивања притвора. Примарни страх слабог интензитета трајао је све до пуштања из притвора. Секундарни страх трпео је још око десет година, тј. до пресуде којом је ослобођен од свих оптужби, која је постала правноснажна јуна 2018. године. Према налазу вештака тужилац је претрпео и трпи душевни бол због повреде угледа, части и осталих права личности од дана хапшења 12.04.2006. године до данас и трпеће их и у будућности. Претрпео је и душевну патњу и душевну бол високог интензитета због неоснованог и незаконитог држања у притвору од дана хапшења до дана пуштања на слободу, укупно 841 дан.

На основу утврђеног чињеничног стања првостепени суд је применом одредбе члана 35. став 2. Устава Републике Србије, чланова 560. и 557. Законика о кривичном поступку важећем у време притварања и члана 200. Закона о облигационим односима (ЗОО) оценио да тужиоцу припада право на накнаду нематеријалне штете будући да се грађанскоправна одговорност тужене за штету коју је тужилац претрпео заснива на његовом неоснованом лишењу слободе (841 дан) независно од било какве субјективне околности на страни органа чијим радом је дошло до неоснованог притварања, да је ослобођен од оптужбе да је извршио кривична дела која су му стављена на терет, те да је неоснован приговор застарелости предметног новчаног потраживања. Имајући у виду све утврђене субјективне и објективне околности конкретног случаја које су од значаја за висину накнаде а нарочито природу, тежину и трајање душевних болова тужиоца изазваних његовим лишењем слободе, углед који је оштећени раније уживао у својој средини, однос средине према њему после лишења слободе, дужину трајања притвора, конкретне притворске услове, тежину кривичних дела која су му стављена на терет, године живота, здравствено стање, страх и остале патње које је услед лишења слободе претрпео, његово породично стање и ранију неосуђиваност у тренутку хапшења и притварања, чињеницу да је наведени случај медијски пропраћен, а имајући у виду и функцију коју је тужилац у време хапшења обављао, оценио је да правична накнада за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части и угледа износи 42.050.000,00 динара, а за претрпљени страх 1.000.000,00 динара због чега је делимично усвојио тужбени захтев за те видове нематеријалне штете, са законском затезном каматом од 10.12.2020. године као дана пресуђења. Одбио је захтев тужиоца по тим правним основима преко досуђене накнаде до траженог износа од 99.419.487,80 динара за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части и угледа и преко досуђеног износа до траженог износа од 124.126.590,00 динара за претрпљени страх

као превисоко постављен, као и захтев за исплату камате од дана подношења захтева за накнаду штете надлежном министарству 26.02.2019. године до 09.12.2020. године. Применом члана 155. ЗОО закључио је да је услед неоправданог удаљења тужиоца са дужности тужена у обавези да тужиоцу накнади и насталу материјалну штету за период од 12.04.2006. године до 13.09.2018. године на име разлике између исплаћене накнаде плате за време удаљења са дужности и плате председника ... суда у ..., односно разлике у плати судије ... суда у ... и неисплаћене плате судије ... суда у ... . Док је применом правила о терету доказивања одбијен захтев тужиоца за период од 13.09.2018. године до 31.06.2019. године, а тужба одбачена у делу захтева за уплату доприноса за обавезно социјално осигурање за период од 12.04.2006. године до уплате.

Другостепени суд је је делимично потврдио и делимично преиначио првостепену пресуду, налазећи да је правилан закључак првостепеног суда да су испуњени услови прописани одредбом члана 560. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 70/01 и 68/02 и „Службени гласник РС“, бр. 58/04... 121/12) у погледу одговорности тужене и обавезе да тужиоцу накнади штету коју је претрпео услед неоснованог лишења слободе имајући у виду да тужилац није скривио притварање, а да је кривични поступак који је против њега вођен окончан правноснажном ослобађајућом пресудом. У погледу досуђене нематеријалне штете због душевних болова због повреде слободе, угледа и части које је тужилац претрпео услед неоснованог лишења слободе, другостепени суд налази да је првостепени суд правилно ценио све субјективне и објективне околности конкретног случаја које су од значаја за одлуку о новчаној накнади. Међутим, применом правила из члана 200. ЗОО закључио је да је висина те новчане накнаде превисоко одмерена, налазећи да правична накнада у време пресуђења за овај вид нематеријалне штете износи 12.615.000,00 динара у ком делу је побијана првостепена пресуда потврђена, јер је у том делу адекватно одмерена и не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом, због чега је у преосталом делу за тај вид штете одбијен тужбени захтев. У погледу накнаде за претрпљени страх, другостепени суд налази да тужиоцу припада накнада за овај вид нематеријалне штете у износу који је оправдан интензитетом и трајањем страха, а који превазилази онај ниво страха који трпи свако притворено лице, те који изазива нарушену психичку равнотежу и може да доведе до настанка психичког обољења. Имајући у виду да је тужилац приликом хапшења око пола сата трпео примарни страх, а затим је током следећа два дана до одређивања притвора примарни страх средњег интензитета, те да тужилац не болује од трајне душевне болести или поремећености изазване страхом, али да је особа трајно нарушеног складног менталног функционисања у поређењу са његовим душевним здрављем пре хапшења, то је по оцени другостепеног суда оправдана правична новчана накнада за овај вид штете 100.000,00 динара у ком делу је првостепена пресуда потврђена. С обзиром на то да је тужилац у кратком периоду трпео страх високог и средњег интензитета, док се примарни страх слабог интензитета у смислу члана 200. ЗОО не сматрају нематеријалном штетом која би водила новчаној накнади преко износа од 100.000,00 динара, то је у преосталом делу одбијен тужбени захтев. У погледу материјалне штете, другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда да је тужена у обавези да тужиоцу за период од 12.04.2006. године закључно са 01.09.2007. године исплати разлику између накнаде плате коју је примао до износа нето плате председника ... суда у ... и на име изгубљене зараде у разлици између накнаде плате коју је примао до износа плате судије ... суда у ... за период од

01.09.2007. године до 31.12.2009. године, док је у преосталом побијаном делу првостепена пресуда укинута.

По оцени Врховног суда, нижестепени судови су правилно закључили да је тужена одговорна за штету коју је тужилац претрпео и да је у обавези да му накнади нематеријалну и материјалну штету услед неоснованог лишења слободе, на основу члана 560. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“, бр 70/01 и 68/02 и „Службени гласник РС“ бр 58/04 ... 72/09, 76/10), важећег у време када је лишен слободе, и члана 584. став 1. тачка 1. важећег Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 35/19).

Европска конвенција о људским правима је у члану 5. утврдила да свако има право на слободу и безбедност, предвидела је разлоге за лишење слободе, као и да свако ко је ухапшен или лишен слободе у супротности са одредбама тог члана има утуживо право на накнаду. Устав Републике Србије у члану 35. став 1. прописује да свако ко је без основа или незаконито лишен слободе, притворен или осуђен за кажњиво дело има право на рехабилитацију, накнаду штете од Републике Србије или друга права утврђена законом. Следом изнетог, неосновано се ревизијом тужене оспорава основ одговорности тужене за накнаду штете услед неоснованог лишења слободе.

Изјављеним ревизијама по налажењу Врховног суда неосновано се оспорава правилност побијане другостепене пресуде приликом одлучивања о висини накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова због повреде слободе, части и угледа услед неоснованог лишења слободе.

Накнада нематеријалне штете, као облик отклањања штетних последица, састоји се у исплати суме новца као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, с обзиром да реституција по природи ствари није могућа, да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће. При том, она не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете, и не сме погодovati тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом.

Утврђено чињенично стање оправдава досуђивање правичне новчане накнаде за овај вид тражене нематеријалне штете, применом члана 200. Закона о облигационим односима (ЗОО). Против тужиоца се водио кривични поступак који се показао неоснованим. Супротно наводима изнетим у ревизијама, правилно су цењене све штетне последице проистекле из тужиочевог неоснованог лишења слободе, као и оценом свих објективних и субјективних околности конкретног случаја (став 1. овог члана), које су од утицаја на одмеравање висине правичне накнаде, и то: време проведено у притвору (841 дан), последице лишења слободе по његово здравствено стање, породичне прилике, ранији живот тужиоца, тешки услови боравка у притвору, недостатак радног ангажовања, а нарочито природа и тежина кривичних дела која су му стављена на терет, реакција околине имајући у виду функцију коју је тужилац обављао у време притварања, натписи у штампи, радиотелевизији и опште интересовање јавности о суђењу, ранија неосуђиваност, смањени изгледи за напредовање у служби, реакције окружења након изласка на слободу, омаловажавање и неприхватање у месту пребивалишта и радној средини и дужину трајања душевних

болова које је због тога тужиоца трпео. При том није било избегавања тужиоца да учествује у кривичном поступку, тако да су разлози за одређивање притвора били везани за околност извршења кривичног дела која су му стављена на терет, а не за понашање тужиоца у кривичном поступку. Правилном применом члана 232. ЗПП и члана 200. ЗОО, другостепени суд је проценио да висина правичне накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части, угледа, слободе и права личности услед неоснованог лишења слободе, укупно износи 12.615.000,00 динара, а дфа досуђивање у већем износу не би одговарало значају повређеног добра и циљу коме накнада служи.

Врховни суд прихвата становиште другостепеног суда. Правилно је примењено материјално право (члан 200. став 2. ЗОО), што чини неоснованим наводе ревизије тужиоца (да је накнада прениско одмерена) и ревизије тужене (да је накнада превисоко одмерена). Досуђеном накнадом не може се успоставити стање пре неоснованог лишења слободе, али ће се тужиоцу омогућити да прибави она задовољства и материјална добра која не би могао прибавити, ради потпунијег успостављања психичког и емотивног стања нарушеног штетним догађајем. У том смислу, досуђена накнада сразмерна је дужини и јачини болова и адекватна значају и обиму повређеног добра и у складу је са циљем коме служи, као одговарајућа сатисфакција тужиоцу за његова трпљења због неоснованог лишења слободе, али се не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Осим тога, правна природа накнаде нематеријалне штете нема казни карактер, а поступак државних органа, односно вођење и окончање кривичног поступка и одређивање притвора није било незаконито, што све заједно представљају околности од утицаја на висину правичне новчане накнаде. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду претрпљене нематеријалне штете као и о њеној висини одлучује се према мерилима и околностима конкретне случаја у време одлучивања (пресуђења), јер та накнада није цена бола који се трпи и не представља супституцију имовинских вредности, већ сатисфакцију ради успостављања психичке и емоционалне равнотеже која је постојала пре штетног догађаја, па је другостепени суд правилном применом члана 277. ЗОО, а насупрот наводима ревизије, одлучио о праву на исплату законске затезне камате од дана првостепеног пресуђења. Из изнетих разлога, ревизијски наводи странака којима се указује на погрешну примену материјалног права, оцењени су као неосновани.

По налажењу Врховног суда неосновано се ревизијом туженог побија другостепена одлука у потврђујућем (усвајајућем) делу којим је одлучено о накнади штете на име претрпљеног страха због погрешене примене материјалног права. Међутим, основано се ревизијом тужиоца указује да другостепена пресуда у делу којим је је одбијен његов захтев за накнаду тог вида нематеријалне штете преко досуђеног износа од 100.000,00 динара заснована на погрешној примени материјалног права и то одредбе члана 200. Закона о облигационим односима.

У случају накнаде штете због неоснованог лишења слободе, надокнађује се свака врста претрпљене штете (материјална и нематеријална). Као вид нематеријалне штете за коју се може досудити посебна накнада према члану 200. став 1. наведеног закона, страх представља психички осећај и последицу неке опасности или кризне ситуације у којој се нашло лице које га доживљава, а код неоснованог лишења слободе изазивају га акти лишења слободе, задржавања, притварања и боравка у затвору.

Правична новчана накнада може се досудити према околностима сваког случаја и то за страх који је био интензиван и дужег трајања, а ако је интензиван страх кратко трајао накнада се може досудити ако је у дужем временском периоду нарушена психичка равнотежа оштећеног.

По оцени Врховног суда правилно је становиште нижестепених судова да тужиоцу припада накнада за овај вид нематеријалне штете изазван неоснованим притварањем, који је оправдан интензитетом и трајањем, а који превазилази онај ниво страха који трпи свако притворено лице и који изазива нарушену психичку равнотежу. Наиме, према утврђеном чињеничном стању тужилац је приликом хапшења трпео примарни страх због интензивног стресора у виду опасности по телесни и психички интегритет, а што је изазвано начином његовог хапшења, односно лишавања слободе. Тај примарни страх јаког интензитета трајао је до пола сата, а затим примарни страх средњег интензитета током следећа два дана до одређивања притвора, да би надале примарни страх слабог интензитета трајао све до пуштања из притвора. Секундарни страх трпео је још око десет година, тј. до одлуке надлежног суда којом је ослобођен од свих оптужби. Тужилац не болује од трајне душевне болести, нити поремећености изазване страхом, али да је особа нарушеног менталног функционисања трајно у поређењу са његовим душевним здрављем пре хапшења.

Стога, имајући у виду да је примарни страх непријатно мучно осећање које постоји за време и кратко време након егзистенцијално опасних ситуација (јаког, средњег и лаког интензитета), да је секундарни страх касније емоционално стање након проласка егзистенцијале опасности односно након штетог догађаја због бојазни за властиту судбину а који је тужилац претрпео, те да је изазивао и нарушио његову психичку равнотежу, то је Врховни суд ценећи околности конкретног случаја, нашао да досуђени износ накнаде за овај вид нематеријалне штете од 100.000,00 динара није адекватан значају повређеног добра тужиоца и циљу коме та накнада служи. Зато је пресуда другостепеног суда делимично преиначена у наведеном делу, па је на основу члана 200. ЗОО, тужена обавезана да тужиоцу преко досуђеног износа исплати још износ од 200.000,00 динара, што чини укупан износ од 300.000,00 динара, који по оцени Врховног суда представља правичну новчану накнаду којом ће се постићи сатисфакција тужиоца за претрпљени страх. Тражени износ накнаде нематеријалне штете због претрпљеног страха преко досуђеног, а до траженог износа од 124.126.590,00 динара, превисоко је постављен, па је Врховни суд, имајући у виду критеријуме за одређивање висине правичне накнаде, ревизију тужиоца у преосталом делу одбио као неосновану. Тужиоцу је, сходно члану 277. став 1. ЗОО, досуђена и камата од доношења првостепене одлуке до исплате.

Неосновано се ревизијом тужене оспорава правилност побијане другостепене пресуде у погледу досуђене накнаде материјалне штете.

Према одредби члана 169. став 1. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/2005 ... 95/2028), у вези са одредбом члана 11. Закона о судијама („Службени гласник РС“, бр. 116/2008 ... 76/2021, који је престао да важи 10.05.2023. године) запосленом за време привременог удаљења са рада, у смислу чл. 165. и 166. овог закона, припада разлика између износа накнаде зараде примљене по основу члана

168. овог закона и пуног износа основне зараде, између осталог ако правноснажном одлуком буде ослобођен оптужбе.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је решењем Вишег ... суда од 11.05.2006. године удаљен са дужности председника ... суда у ... до укидања притвора што представља законом прописан разлог за обавезно удаљење са рада. Након укидања притвора решењем Врховног суда Србије од 30.07.2008. године тужилац је решењем Врховног суда Србије од 31.07.2008. године удаљен са дужности судије до окончања кривичног поступка који се против њега водио пред Окружним судом у Београду у предмету Кп 11/06. Врховни касациони суд је донео решење 13.09.2018. године којим је констатовано да тужиоцу престају разлози удаљења са дужности, односно функције судије ... суда у ... услед правноснажног окончања кривичног поступка који је против њега вођен, а окончан је ослобађајућом пресудом.

Имајући у виду да одређена мера удаљења тужиоца са рада (суспензија) није санкција, него је то акцесорна, привремена и превентивна мера којом се не прејудуцира одговорност запосленог у кривичном поступку који се води против њега, то за све време трајања удаљења са рада (дужности) постоји презумпција његове невиности. Следном изнетог, како је донета правноснажна ослобађајућа пресуда то мера удаљења тужиоца није била оправдана, због чега је правилно становиште нижестепених судова да је тужена у обавези да тужиоцу умањење његових примања мора да буде надокнађено и то у износу као да је радио за период од 12.04.2006. године закључно са 01.09.2007. године исплатом разлике између износа примљене накнаде плате и пуног износа плате дотадашњег председника ... суда у ..., а за период од 01.09.2007. године до 31.12.2009. године до пуног износа плате судије ... суда у ..., у складу са цитираном одредбом члана 169. тачка 2. Закона о раду.

По становишту Врховног суда, насупрот наводима ревизије туженог, правилно су нижестепени судови оценили да је неоснован приговор застарелости потраживања накнаде материјалне штете. Одредбама Закона о облигационим односима (ЗОО) је прописано: да застарелост престaje право захтевати испуњење обавезе, да застарелост наступа када протекне законом одређено време у коме је поверилац могао захтевати испуњење обавезе (члан 360. став 1. и 2.); да застарелост почиње тећи првог дана после дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није што друго прописано (члан 361. став 1.); да застарелост наступа када истекне последњи дан законом одређеног времена (члан 362.); да потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило, као и да у сваком случају ово потраживање застарева за пет година од када је штета настала (члан 376. став 1. и 2).

Посебним одредбама Законика о кривичном поступку је предвиђено да оштећени пре подношења тужбе суду за наканду штете, дужан да поднесе захтев министарству надлежном за послове правосуђа ради постизања споразума о потојању штете и врести и висини накнаде (члан 588. став 1.). Ако захтев за наканду штете не буде увојен или комисија не одлучи о захтеву у року од три месеца од дана када је поднет, оштећени може надлежном суду поднети тужбу за наканду штете против Републике Србије, а док траје поступак пред комисијом не тече застарелост предвиђена

у члану 591. истог закона (члан 589.). Право на накнаду штете застарева за три године од дана првонажности првостепене одбијајуће или ослобађајуће пресуде, односно правноснажности првостепеног решења којим је поступак обустављен или је оптужба одбијена, ако је поводом жалбе решавао апелациони суд од дана пријема одлуке апелационог суда (члан 591.)

Полазећи од садржине цитираних законских одредби, Врховни суд је оценио да је правилно становиште нижестепених судова да у конкретном случају предметно потраживање накнаде материјалне штете није застарело. Пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 По1 бр. 28/17 од 15.06.2018. године потврђена је пресуда Вишег суда у Београду Посебног одељења К По1 бр. 17/15 од 10.04.2017. године којом је тужилац ослобођен од оптужби које су му стављене на терет. Тужилац је поднео захтев 26.02.2019. године Министарству правде Републике Србије ради накнаде нематеријалне и материјалне штете о коме у року од три месеца није одлучено. Стога, како је тужба у овој правној ствари поднета 18.09.2019. године што значи пре истека рока од три године од дана доношења правноснажне ослобађајуће пресуде, то произилази да је у смислу члана 591. Законика о кривичном поступку приговор застарелости неоснован. Из изнетих ралога, насупрот ревизијским наводима тужене правилан је закључак нижестепених судова да је тужена одговорна за материјалну штету коју је тужилац претрпео, чија је висина утврђена налазом и мишљењем судског вештака.

Из изложених разлога, Врховни суд је применом чланова 414. став 1. и 416. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Ивана Рађеновић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић